

**BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
FACULTY OF LETTERS
DOCTORAL SCHOOL OF HUNGAROLOGY STUDIES**

The Literary Work of Sándor Aranyosrákosi Székely

DOCTORAL DISSERTATION

Scientific coordinator:

Dr. Egyed Emese, Univ. Prof.

Doctoral candidate:

Székely Károly

**Cluj-Napoca
2016**

Table of contents

Introduction 3

1	The Works of Sándor Székely and the Contemporary Literature	7
1.1	Origin and Student Years	7
1.1.1	Beliefs during the Széphalom-period	9
1.2	Literature in the 1820s and 1830s	15
1.2.1	The Literature Policy of Gábor Döbrentei	15
1.2.2	Versions of the Domestic Ossianism	20
1.2.3	The Narrative Technique of Vörösmarty and the Elimination of the Epic Heritage	22
1.2.4	Sándor Székely and the Aurora Circle	26
1.3	The Period in Vienna	28
1.4	The Self-study Groups and Reading Camps of the Unitarian College	32
1.5	School and Adult Educational Ambitions	35
1.5.1	Scholarship and Erudition in the Service of Education	35
1.5.2	The Foreword and Local Reception of <i>The History of Transylvania</i>	40
1.5.3	The Reform of the Unitarian Hymnal	45

2 The Literary Reception of Sándor Székely in Hungary 52

2.1	The Main Thought Units Formulated in the Reception	52
2.2	The Poet of “National Classicism”	55
2.2.1	The Sources of <i>The Székelys in Transylvania</i>	56
2.2.2	Virtues and Shortcomings in the Epic Poetry	58
2.2.3	The Generic Status of Epic Poetry in the First Half of the 19 th Century	61
2.2.4	Example and Model to Be Followed	62
2.2.5	Epopoea in nuce	65
2.3	The Evolution of Székely’s Image After Toldy, Beöthy and Horváth	66
2.3.1	The Reception of Sándor Székely’s Other Epic Works	68
2.3.2	“Tündérezés” as a Narrative Technique	70
2.3.3	The Thematic and Structural Organicity of <i>The Székelys in Transylvania</i>	72
2.4	Communication by Jakab Elek	73
2.4.1	About the Language of Sándor Székely’s Works	78
2.5	Editions of Sándor Székely’s Epic Poem	81
2.6	Relationship between Cult and Reception History	87

3 About Sándor Székely’s Poems 97

3.1	Summary of the Reception	97
3.2	Theoretical Foundations	99
3.2.1	Definitions of Neoclassicism	102
3.2.2	Antecedents and Sources	107
3.2.3	Everyday Poetry versus “Self-Principle” Poetry	110
3.2.4	The Poetry Manuscripts of Sándor Székely	112
3.2.5	Description of the Manuscripts	113
3.3	Individualised Lyrical Traditions	116
3.3.1	Feelings of the Odic Magnificent	116
3.3.2	Collective Sense of Identity: Epistles	125

4 Forms of Narrative Identity 134

4.1	The Background of Historiography	135
4.2	Theoretical Approach	140
4.3	Ancient Hungarian Image in the <i>History of Transylvania</i>	143
4.4	The <i>Diernias</i> Experiment	152
5	Conclusions	166
6	List of Abbreviations	172
7	Literature	173
7.1	Manuscripts	173
7.2	Printed Works of Sándor Székely	173
7.3	Specialised Literature	174
7.3.1	Essays, Reviews	174
7.3.2	Articles, Lexicons	175
7.3.3	Studies	175
7.3.4	Own Publications	187
APPENDICES 188		
APPENDIX I – POETRY MANUSCRIPTS 188		
Other HUNGARIAN POEMS 188		
The Poems and Poem Fragments of Sándor Székely, Ar. Rákosi 198		
Few Poems by Székely Sándor, Aranyosrákosi 205		
APPENDIX II – PUBLISHED POEMS 227		
APPENDIX III – POEMS RELATED TO SÁNDOR SZÉKELY 240		
APPENDIX IV – THE WORKS OF SÁNDOR SZÉKELY IN THE 1837 UNITARIAN HYMNAL 241		

Keywords

Poetic/prosaic epics, epic poetry, narration, historiography, romantic retrospective outlook, ode, epistle, collective memory, myth, group consciousness, nationalistic discourse, narrative, cultural history, reception history, literary canon, literary morality, cult, localism, Reform Period, Neoclassicism, tradition, Unitarian

Abstract

In my thesis I examined the literary work of Sándor Aranyosrákosi Székely, the Transylvanian Unitarian bishop who was active in the first part of the 19th century. My research is focused on the author's genre usage habits. When examining his oeuvre, based on Péter Dávidházi's research, I looked for examples of genres that had a special status in the early decades of the 19th century. In the interpretation process of the works studied, I undertook to demonstrate his unique writing features by exhibiting the community-shaping and ideological

role of the texts, as well as by setting forth the “intellectual-historical”, “conventional” and “cultural” contexts thereof.¹

In the **first chapter**, by outlining the writer’s career and reviewing the literary aspect of the era, I identified those cultural and literary effects that may have influenced Sándor Székely. In addition, I examined the author’s contemporary reception, as well as his image among the elite group of literary writers. Sándor Székely’s presence at the literary forums of the time was rather curious, as correspondence about him evaluated the sporadic publications bearing his name. My research reveals that Székely’s work did not fit into the framework of the contemporary elite writers’ ideas, either due to its stylistic fractures that were deemed confusing or due to his narrow conception of poetry that was considered to be outdated. Sándor Székely’s literary taste was linked to the name of Gábor Döbrentei and to the literary reality that did not play a role in the creation of the Hungarian national canon.² Instead of an imitative approach, it represented the idea of an integrative literary reality. The second part of the chapter deals with Székely’s writings in the period successive to his return from his Vienna study tour, when he shared an important role in organizing the church and school life of Torda, then Kolozsvár, often cultivating community genres (treatises, sermons, hymns). The article also discusses Székely’s contributions to the reform of the Unitarian Hymnal. Based on Sándor Székely’s public presence, the occasional nature and the message value of his writings, we may conclude that his activities coming under his different roles were mainly supposed to serve local cultural and community needs.

In the **second chapter** of my thesis, I organised Sándor Székely’s literary reception around three main ideas: firstly, I examined the author’s literary image based on reviews concerned with genre theory and poetics, secondly, I compared the mainly cultic-toned contents of the Unitarian reception with the results of literary tradition and, thirdly, I examined the manner in which the various texts, conceived from the culture-mediating ambitions of publishing houses, enriched and articulated the knowledge about Sándor Székely. After comparing Székely’s reception with Róbert Milbacher’s study about János Arany, I came to the conclusion that the Hungarian literary tradition still considers Székely as an epic writer, a single-work author, the writer of the epic poem *A székelyek Erdélyben (The Székelys in Transylvania)* and

¹ See TAKÁTS József, *Nyolc érv az elsődleges kontextus mellett*, ItK, 2001, 316–324.

² NYÁRY Krisztián, *Hagyományozhatatlan hagyományok*, Literatura, 1995/2, 145–163.

that the source of his canonisation is to be searched in the idealism of the collective time perception that followed the Surrender at Világos. Following the footsteps of Ferenc Toldy, the literary tradition seemed to discover the combined features of organicity, nationalistic diction and artistic value in Székely's epic poem, while the cultic texts nuanced Székely's image reception by promoting him as the national poet of smaller cultural groups.

In the **third chapter** of my thesis I examined the author's poetry manuscripts and published poems that can be found in the Unitarian manuscript collection of the Academic Library of Cluj. The first part of the chapter examines Sándor Székely's poetic activity with regard to the literary taste of the era and it also highlights the potential sources of his poetry. On the basis of Mihály Szajbély's research, I believe that the poetry of Sándor Székely recreates the cultural formula according to which working in the field of literature is both a patriotic duty and a glorious achievement, which, through the improved elaboration of ancient themes, defined the essence of poetry in its effect to the heart. According to the studies of Emese Egyed, the lyricism of Sándor Székely has been defined as a regional version of Neoclassicism, which aimed the joint validation of traditionalism (the imitation of classical authors) and novelty (personal preferences). Due to the organic and culturally unified nation image in his poems, the use of deliberately chosen Hungarian verse forms and his heroic-age ideals, his writing is closest to the tradition-community paradigm.

In the **fourth chapter** of my thesis, I tried to define the ancient Hungarian image of the epic writer and historiographer, Sándor Székely. Based on the studies of Judit Pál and András Göröbei, the image of a romantic, past-oriented writer came into existence. I examined the collective identity elements of the historical writing entitled *Erdélyország történetei hiteles kútfőkből* (*The History of Transylvania from Reliable Sources*). The ideological phrasing of historiography served the strengthening of the Székely order's national consciousness by emphasising the Hun-Hungarian continuity principle. In the second part of the chapter, I started from the Assmannian definition of the past preserved in the memory, which integrates both myth and history, after which I compared the *A székelyek Erdélyben* (*The Székelys in Transylvania*) and *Dierniász* (*Diernias*) narrations with historiography. In my analysis I concluded that Székely's epic work about the Hungarian conquest of the Carpathian Basin structurally and thematically evokes the conquest, in genre variations, and in accordance with the contemporary

interpretations of the Finno-Ugrian relation. His poetic solutions simultaneously evoke the narrative methods of András Dugonics and Mihály Vörösmarty.

Selected bibliography

ARANYOSRÁKOSI SZÉKELY Sándor, *A székelyek Erdélyben*, = ZENTAI Mária s. a. r. „A bajnok ébred” – *hősköltemények* (MKK 92.), Unikornis Kiadó, Budapest, 2000, 76–91.

Jubilæumi elmélkedés, melyet Ó Tordai idős nemes Székely János, és házas társa nemes Fodor Sára páros életek’ ötvenedik esztendejének öröm napján az örvendező Gyermek’ és Unokák’, ’s több résztvevő Úri Rendek’ házi gyülekezetében Január 19dik 1828 mondott Ar. Rákosi Székely Sándor Tordai Unitarius Pap és Theologia Tanítója = SÁNDOR István (kiad.) Zsinati és Halotti Beszédok Kolozsvár 1828–35, Kolo’sváron Nyomtattatott a’ Ref. Kollégium’ betüivel 1828, 5–15.

Új Papok Szentelés kori Beszéd. H. Almáson Az Unitáriusok zsinati gyűlésén aug. 27-n 1845. tartotta Ar. Rákosi Székely Sándor, Választott Püspök, Kolozsvártt. Az Ev. Ref. Főiskola Könyv- és Könyvnyomó Intézetében ifj. TILSCH János által 1845, 3–16.

Erdélyország történetei hiteles kútfőkből, Kolozsvártt, A’ Kir. Lyceum Betüivel, 1845.

Dierniász, Hébe, 1825, 347–357.

Döbrentei Gáborhoz, Hébe, 1823, 62–64.

KARDOS Albert, *A Székelyek Erdélyben 1895-ös Tordán megjelent kiadásáról*, EPhK, 1895, 348–349.; UŐ, [Cím nélkül], EM, 1895, 103.; UŐ, *A RMK első négy füzetéről*, EPhK, 1897, 556–562.

HESZKE Béla, *Episztola* = KIRÁLY István *et al. Világirodalmi lexikon II.*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972, 1772–1773.

MARGÓCSY István, *Óda* = KIRÁLY István *et al.* (szerk.), *Világirodalmi lexikon IX.*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984, 553–555.

RITOÓK Zsigmond, *Eposz* = KIRÁLY István *et al.* (szerk.), *Világirodalmi lexikon II*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972, 1179–1182.

Jan ASSMANN, *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*, (ford.) HIDAS Zoltán, Atlantis Könyvkiadó, Budapest, [1999, 2004] 2013, 29–88.

Mihail BAHTYIN, *Az eposz és a regény (A regény kutatásának metodológiájáról)*, ford. HETESI István = THOMKA Beáta (szerk.) *Az irodalom elméletei III*, Jelenkor Kiadó, Pécs, 1997, 27–68.

BÍRÓ Ferenc, *A felvilágosodás korának magyar irodalma*, Balassi Kiadó, Budapest, 2003.

BORBÉLY György, *Aranyosrákosi Székely Sándor* = BOROS György, *A kolozsvári Unitárius Kollégium írásban és képekben*, Kolozsvár, Gámán János Örököse Könyvnyomdája, 1901, 39–42.

Mark CURRIE, *Elbeszélés, politika, történelem* = THOMKA Beáta (szerk.), *Narratívák 3. A kultúra narratívái*, Kijárat Kiadó, Budapest, 1999, 19–38.

CSETRI Lajos, *Egység vagy különbözőség? Nyelv- és irodalomszemlélet a magyar irodalmi nyelvújítás korszakában*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1990.

CSETRI Lajos, *Adalékok Döbrentei Erdélyi Muzéumának irodalomszemléletéhez (Buczy Emil tanulmányairól)* = SZAJBÉLY Mihály–ZENTAI Mária (szerk.) UŐ, *Amathus. Válogatott tanulmányok I* (Ligatura), L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007, 161–178.

CSETRI Lajos, *Folytonosság és változás a felvilágosodás kori magyar irodalomban* = SZAJBÉLY Mihály–ZENTAI Mária (szerk.) *Amathus. Válogatott tanulmányok II* (Ligatura), L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007, 214–227.

CSOKONAI VITÉZ Mihály, *Értekezés az epopæáról* = *Csokonai Vitéz Mihály összes művei II* (Osiris Klasszikusok), s. a. r. DEBRECZENI Attila, Osiris Kiadó, Budapest, 2003, 510–533.

DÁVID Péter, „*Győzelem legyen éneked, és zengése örömszaj*”. *Vörösmarty nemzeti történeti eposzai* = DAJKÓ Pál–LABÁDI Gergely (szerk.) *Klasszikus–magyar–irodalom–történet*, Tiszatáj Alapítvány, Szeged, 2003, 331–356.

DÁVIDHÁZI Péter, „*Isten másodszülöttje*” *A magyar Shakespeare-kultusz természetrajza*, Gondolat Kiadó, Budapest, 1989.

DÁVIDHÁZI Péter: *Egy nemzeti tudomány születése. Toldy Ferenc és a magyar irodalomtörténet*, (Irodalomtudomány és kritika), Akadémiai–Universitas Kiadó, Budapest, 2004.

DEBRECZENI Attila, *Nemzet és identitás a 18. század második felében*, ItK, 2001, 513–552.

DUGONICS András, *Etelka*, s. a. r. PENKE Olga, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2002, 409–456.

DÜMMERTH Dezső, *Horvát István ifjúsága (Egyetemi élet Pesten a napóleoni időkben)* = UŐ. *Írástudók küzdelmei. Magyar művelődéstörténeti tanulmányok*. Panoráma Kiadó, Budapest, 1987, 301–341.

EGYED Emese, *Kard és penna. Magyar írók dilemmái a felvilágosodás idején* = UŐ, *Kard és penna*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998, 26–48.

EGYED Emese, *Neoklasszicizmus az erdélyi irodalomban* = UŐ, *Kard és penna*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998, 121–149.

Andalagj hát, citerám! Lukáts István verseiről, s. a. r. EGYED Emese, Tortoma Könyvkiadó, Barót, 2015.

FENYŐ István, *Az irodalom respublikájáért. Irodalomkritikai gondolkodásunk fejlődése 1817–1830*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976.

FRIED István, *Vörösmarty és a Tudományos Gyűjtemény*, ItK, 1968, 644–658.

- FRIED István, *Kisfaludy Károly „irodalompolitika”-ja* = Uő, *Magyar irodalom(történet), Fejezetek a magyar irodalmi modernség történetéből*, Tiszatáj Könyvek, Szeged, 2010, 23–37.
- GAAL György, *Aranyosrákosi Székely Sándor püspökké választása és beiktatása*, KerMagv, 1987, 106–113.
- GAAL György, *A protestantizmus szerepe a magyar művelődés történetében*, KerMagv, 1996, 20–31.
- GÁL Kelemen, *A kolozsvári Unitárius Kollégium története II*, Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet rt. nyomása, h. n., 1935.
- GÖRÖMBEI András, *Az ősmagyarság képe felvilágosodás- és reformkori történetírásunkban*, StudLitt, 1971, 63–78.
- HÁSZ-FEHÉR Katalin, *A „nemzeti szentimentalizmus” programjának egyik forrása: az osszianizmus* = ÁRMEÁN Ottília et al. (szerk.) *Serta Pacifica. Tanulmánykötet Fried István 70. születésnapjára*, Pompeji Alapítvány, Szeged, 2004, 209–220.
- HEINRICH Gusztáv, *Aranyos-Rákosi Székely Sándor*, ItK, 1895, 24–55; 385–411.
- HERMANN Gusztáv Mihály, *Rendiség és nemzetiségi identitástudat a székelyeknél* = *Aetas*, 1993/3, 40–56.
- HORVÁTH János, *Kisfaludy Károly évtizede*, KÓKAI Lajos kiadása, 1936.
- HORVÁTH János, *Kisfaludy Károly és íróbarátai*, Művelt Nép Könyvkiadó, Budapest, 1955.
- IMRE László, *Műfajok létformája a XIX. századi epikában* (Csokonai Könyvtár 9.), Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1996.
- IMRE László, *A nemzeti klasszicizmus koncepciója – egykor és ma* = BÉNYEI Péter–GÖNCZY Monika (szerk.) *Nemzet – identitás – irodalom. A nemzetfogalom változatai és a közösségi identifikáció kérdései a régi és a klasszikus magyar irodalomban*, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2005, 410–419.
- IMRE László, *A magyarság identitástudata a 19. században. (A régi dicsőség ösztönző hatása a felvilágosodás és a reformkor magyar irodalmában)* = BÉNYEI Péter–GÖNCZY Monika (szerk.) *Nemzet – identitás – irodalom. A nemzetfogalom változatai és a közösségi identifikáció kérdései a régi és a klasszikus magyar irodalomban*, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2005, 226–235.
- IMRE László, *A magyar szellemtörténet forrásai és feltételei*, StudLitt, 2010, 212–232.
- JAKAB Elek, *Aranyos-Rákosi Székely Sándor*, Figy, XIII. 1882, 161–183; 262–276.
- KANYARÓ Ferenc, *Aranyos-Rákosi Székely Sándor és Vörösmarty*, KerMagv, 1888, 177–184.
- KazLev, XIII. *Kazinczy Ferenc levelezése. Tizenharmadik kötet. 1815. Július 1 – 1816. Február 29.* (Kazinczy Ferenc Összes Művei), s. a. r. VÁCZY János, MTA, Budapest, 1903.

KESZEG Anna, *Gyöngyössi János. Szövegek és kontextusok (Ligatura)*, Ráció Kiadó, Budapest, 2011.

KOSÁRY Domokos, *Művelődés a XVIII. századi Magyarországon*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1980.

KOVÁCS Sándor, *Unitárius egyháztörténet*, Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár, 2009.

LABÁDI Gergely, *A magyar episztola a felvilágosodás korában. Műfaj- és médiatörténeti elemzés*. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2008.

Wolf LEPENIES, *Irodalom és tudomány közt félúton. A szociológia születése*, Szociológiai figyelő, 2001/1–2, 53–71.

MARGÓCSY István, „*A tiszta magyar*” *Nemzetkarakterológia és nemzeti történelem összefüggései Bessenyei és kortársai nyelvrokonság-felfogásában* = CSORBA Sándor – MARGÓCSY Klára (szerk.) *A szétszórt rendszer. Tanulmányok Bessenyei György életművéről*, Bessenyei György Könyvkiadó, Nyíregyháza, 1998, 131–140.

MARGÓCSY István, *A felvilágosodás határai és határtalansága (Kételyek és tézisek az irodalomtörténet historiográfiáját illetően)*, EM, 2007, 6–14.

MEZEI Márta, *Virág Benedek és a magyar századok* = Uő. s.a.r. VIRÁG Benedek, *Magyar századok* (Magyar Hírmondó), Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1983, 409–433.

MILBACHER Róbert, *Arany János és az emlékezet balzsama. Az Arany-hagyomány a magyar kulturális emlékezetben (Ligatura)*, Ráció Kiadó, Budapest, 2009, 63–95, 125–145.

MISKOLCZY Ambrus, *Erdély a reformkorban (1830–1848)* = KÖPECZI Béla (szerk.) *Erdély története*, III, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986, 1193–1345.

MISKOLCZY Ambrus, *Eposz és történelem. A Cigányiász avagy a cigánykép és az önkép megjelenítése a magyar és román irodalomban*, (Kisebbségkutatás Könyvek), Lucidus Kiadó, Budapest, 2007.

Friedrich NIETZSCHE, *A történelem hasznáról és káráról* (Hermész könyvek), (bev.) TATÁR György, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989, 27–104.

NYÁRY Krisztián, *Hagyományozhatatlan hagyományok*, Literatura, 1995/2, 145–163.

PÁL József, *A neoklasszicizmus poétikája*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988.

PÁL Judit, *Erdély népeinek eredetmítoszai: a székelyek hun eredetének mítosza* = JANKOVICS József–NYERGES Judit (szerk.), *Hatalom és kultúra*, II, Nemzetközi Magyarorságtudományi Társaság, Budapest, 2004, 814–822.

PENKE Olga, *Filozofikus világtörténetek és történetfilozófiák*, Balassi Kiadó, Budapest, 2000, 161–232.

PÉTERFI Lajos, *Aranyos-Rákosi Székely Sándornak „A székelyek Erdélyben” című eposza*, KerMagy, 1889, 213–229.

Paul RICCEUR, *Emlékezet – felejtés – történelem* = THOMKA Beáta (szerk.), *Narratívák 3. A kultúra narratívái*, Kijárat Kiadó, Budapest, 1999, 51–67.

Paul RICCEUR, *Történelem és retorika* = THOMKA Beáta (szerk.), *Narratívák 4. A történelem poétikája*, Kijárat Kiadó, Budapest, 2000, 11–24.

Michael RIFFATERRE, *Szimbolikus rendszerek a narratívában* = THOMKA Beáta (szerk.), *Narratívák 2. Történet és fikció*, Kijárat Kiadó, Budapest, 1998, 61–84.

R. VÁKONYI Ágnes, *Az önálló fejedelemség utolsó évtizedei (1660–1711)* = KÖPECZI Béla (szerk.) *Erdély története II*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986, 784–971.

S. VARGA Pál, *A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban*, Balassi Kiadó, Budapest, 2005.

SZAJBÉLY Mihály, *Ungvárnémeti Tóth László episztolái* = KULIN Ferenc–MARGÓCSY István (szerk.), *Klasszika és romantika között*, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1990, 172–185.

SZAJBÉLY Mihály, *Délsziget északi fényben. Herder, az új mitológia és Vörösmarty* = EGYED Emese (szerk.) *Álmodónk Vörösmarty*, EME, Kolozsvár, 2001, 25–38.

SZAJBÉLY Mihály, *A rege és rokonműfajai a XIX. Század elejének magyar irodalmában* = NAGY Imre – MERÉNYI Annamária (szerk.) „*Mit jelent a suttogásod?*” *A romantika: eszmék, világkép, poétika* (Pannónia könyvek), Pro Pannónia Kiadói Alapítvány, Sümeg, 2002, 139–153.

SZAUDER József, *A magyar romantika kezdeteiről (Vázlat)* = UŐ, *A romantika útján*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1961, 7–49.

SZAUDER József, *Romantika és lírai realizmus* = UŐ, *A romantika útján*, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1961, 288–299.

SZEGEDY-MASZÁK Mihály, *A XVIII. század végi magyar költészet főbb típusai* = SZAUDER József (szerk.) *Irodalom és felvilágosodás*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1974, 929–955.

SZEGEDY-MASZÁK Mihály, *A romantika: világkép, művészet irodalom* = NAGY Imre–MERÉNYI Annamária (szerk.) „*Mit jelent suttogásod?*” *Romantika: eszmék, világkép, poétika* (Pannónia Könyvek), Pro Pannónia Kiadói Alapítvány, Sümeg, 2002, 11–23.

SZÖRÉNYI László, *Dugonics András* = UŐ, *Memoria Hungarorum. Tanulmányok a régi magyar irodalomról*, Bp., Balassi, 1996, 108–140.

TOLDY Ferenc, *Aranyosrákosi Székely Sándor* = UŐ, *Magyar költők élete 1870*, 246–249.

TRÓCSÁNYI Zsolt, *Felvilágosodás és ferenci reakció (1771–1830)* = KÖPECZI Béla (szerk.) *Erdély története II*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986, 1038–1140.

TURÓCZI-TROSTLER József, *Vörösmarty mai szemmel* = UŐ, *Magyar irodalom, világirodalom* (Tanulmányok I.), Akadémiai Kiadó, Budapest, 1961, 402–469.

Unitárius énekeskönyv (18. kiadás), Az Erdélyi Unitárius Egyház Kiadása, Kolozsvár, 2011.

ZENTAI Mária, *A honnyosok és a tündérbkert (Aranyosrákosi Székely Sándor: A székelyek Erdélyben) = Mezei Márta 75. születésnapjára*, Balassi Kiadó, MTA Irodalomtudományi Intézet, 2004, 84–96.